

Het zonderlinge leven van Bart Kous (1)

Vijf was ik, misschien zes, toen ik hem voor het laatst heb gezien. De zwerper Bart Kous, die zijn naam ongetwijfeld te danken had aan het publieke geheim dat hij zijn hele vermogen in een oude kous bewaarde. Anderen noemden hem Bart van Kaat, naar zijn struise moeder Kaat Ebbing-Tichelovend. Voor de burgerlijke stand was hij deftig: Lambertus Hermanus Ebbing (1881-1958).

Op een gammel damesfietsje komt de sjofele Stokkumer zwabberend ons boerderijerf op fietsen. Zijn gezicht gaat schuil achter een zware stoppelbaard, de kin zit vol bruine strepen van opgedroogde straatjes pruimtabak. Zijn dikke jas is bij gemis van knopen om zijn middel met een rafelige touw bijengesnoerd. Aan het stuur bungelt een jute meelzak. Met de bewegingen van een grijsaard stapt Bart van de fiets. Roept ons bij zich met de aardigste stem die hij kan opzetten en opent de zak. Onderin wriemelen vier piepkleine 'pinzeltjes' (dwergpinchers of chihuahua's). Vanuit de stoppelbaard zegt Bart dat we vader of moeder moeten overhalen om zo'n mooi en spotgoedkoop

ADVERTENTIE

goudsmid
ATELIER ELCERLYCK

Sieraden
van oud naar nieuw
toveren kunnen we niet,
hexen wel.

Oopeningsuren:
di 10:00 - 18:00 uur
wo 9:00 - 20:00 uur
vr 9:00 - 20:00 uur
za 10:00 - 16:00 uur

Privaatsaal 6
7126 AX Bevevoort
tel. 06.443.461.825

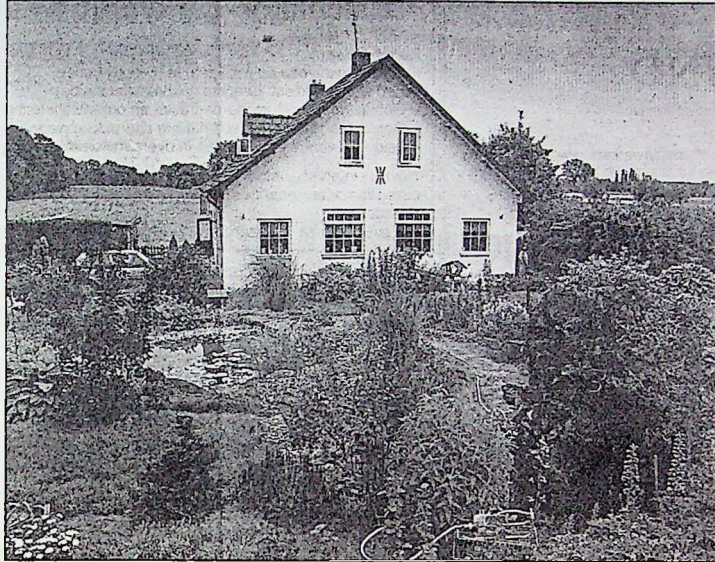
rubriek over familie- en boerderijnamen door Henk Harmsen suggesties en aanvullingen 0543 472603

hondje te kopen. Dit beeld komt telkens op als ik het grote witte huis passeer waar Bart van Kaat woonde. Ooit een boerencafé, tegenwoordig een fraai dubbel woonhuis bij de bosrand aan het Stokkumse Nachtegaalslaantje. Dat klinkt tegenstrijdig; het huis waar de zwerper woonde. Verder in het verhaal zal dit mysterie duidelijk worden.

Vaag

De familiegeschiedenis is voorlopig erg vaag. Zelfs Johanna van Utrecht-Bod uit Beek, wiens moeder een zuster van Bart was, weet eigenlijk nauwelijks hoe het destijds allemaal in elkaar zat. De Berghse stamboom Ebbing begint met ene Albert, geboren in 1763 in Bocholt en gehuwd met Wilhelmina Gal, geboren 1780 in Zeddam. Dit paar woonde al in Stokkum. Helaas laat de bestaande stamboom Ebbing ons in de steek waar het de Stokkumse tapperstak betreft.

Wel is duidelijk dat de voornaam Lambertus of Albertus generaties lang in de familie is gebleven. Al in 1845 was Lambertus Ebbing tapper in Stokkum, waarschijnlijk in 't Nachtegaaltje. Dit zal dan wel de grootvader van onze Bart zijn geweest. Van de jeugd van Bart is nauwelijks iets bekend. Alleen dat hij in

♦ De voormalige tapperij 't Nachtegaaltje, waar eens de zonderling 'Bart Kous' woonde. (Foto Hans Groene)

de leer bij een Duitse 'Bäckermeister' een uiterst fijne banketbakker werd. Dat beroep is volledig in tegenspraak met zijn latere zwerpersleven, toen hij leefde op 'brokkenpap' (broodpap) en alles at wat hij toevallig tegenkwam. Zijn vader Albertus overleed al jong en moeder Kaat moest als weduwe het drukke café runnen, daarbij geholpen door Bart. Oude leden van het Stokkumse Oswaldusgilde, die er begin deze eeuw nog kermis vierden, vertelden over dit boerencafé met feestzaal: „Je moet je daar niet te veel van voorstellen. Het zou ons niet hebben verbaasd, als de 'danzaal' aan de achterkant van het huis na de kermis weer als varkensstal dienst deed. Achter zaten grote

deuren. Voor de herberg lag een grote mestvaalt, waar nogal eens klanten in terecht kwamen die het niet zo scherp meer zagen. Ene Willem Gal is er als stamgast zelfs doodgevroren na in de mest te zijn weggezakt.“ En hier, bij het Nachtegaaltje, hield de Stokkumse schuttersgilde kermis in de tijd toen het nog geen eigen gildehuis had en dan galmden bij het vogelschietsen de schoten door de Berghse Plantage. Het zwerpersleven van Bart schijnt te zijn begonnen toen zijn moeder Kaat overleed en hij de herberg zou voorzetten. Over Bart Kous als zwerper gaat in de streek nog altijd veel kostelijke verhalen. Maar allereerst: waarom zwierf hij eigenlijk rond, ter-

wij hij toch een 'kast van een huis' had?

Verhuur

Wel, doordat het café snel afleip probeerde Bart in zijn levensonderhoud te voorzien door zijn huis grotendeels te verhuren. Zelf nam hij genoeg met een plekje bij de varkens of onder de voormalige tapkast. Dat hij het daarbij met de hygiëne niet zo nauw nam, zal duidelijk zijn. Hij zat daar niet mee. Toen eens iemand hem vroeg of zijn slaapplek niet erg stonk, antwoordde Bart ad rem: „Och, daar morde de varkes maar aan wenne“. Bart huysveste een grote familie 'Buu!'K, die er dooromwonenden van werd verdacht niet alleen

geen cent huur af te dragen, maar huisbaas Bart ook nog vaak de toegang tot zijn eigen huis te ontzeggen of in ieder geval zijn verblijf in eigen woning tot een hel te maken. „Het waren echte mutters“, aldus een oud-burman. Ze waren hem kennelijk de baas, hoewel Bart gewoonlijk toch zijn mannetje wel stond. Zogooide hij kinderen, die hem plaagden als hij op zijn akkertje aan het 'portieren' was, gerust met de greep achterna. Bart verkoos meestal een hooiberg van een naburige boer tot slaapplek. Werd hem ergens uit spijt een bed aangeboden, dan ging hij er op de vloer mat voor liggen, bang het beddegoed te bevullen.

Scheerbeurt

Dat die vrees niet ongrond was, blijkt wel uit het verhaal van oomzegster Annie Bod. „Ome Bart kwam eens bij ons met een losgetornde broek en vroeg of ik de naad dicht wilde naaien. Maar mijn moeder (zijn zuster) zei dat ik dat niet kon en gaf hem maar gauw een veiligheidsaspeld. Die broek was écht te vies om aan te pakken“, gruwte ze. De enige hygiënische behandeling die Bart af en toe vrijwillig onderging was een scheerbeurt bij de Stokkumse scheerbeaas 'Hentje Verstergen'. Een ander verhaal meldt hoe het voortgaande verlies van knopen Bart eens te pas kwam. De Stokkumse bakkersvrouw wist niet hoe ze knopen moest, toen Bart argeloos de winkel binnen kwam met zijn mannelijkheid buitendoor. Een tactische opmerking van een medeklant maakte een eind aan de vertoning. Dat waren nog eens dorpsfiguren!

ADVERTENTIE

HIJSKETTINGEN
staaldraad, span- en hijsbanden

Struik
Hannoversstraat 1 - Davenport
Tel. (0570) 623270 - Fax (0570) 628820